

Luomuvalkuaisrehutarpeen turvaaminen tuotantoketjua kehittämällä – hankkeen väliraportti 1.1.–31.12.2010

Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on luoda luomuvalkuaisrehumarkkinoiden hallintaan toimintamalli, jossa rakennetaan ketjun puuttuvia osia ja vahvistetaan jo olemassa olevia rakenteita.

Ensimmäisenä hankevuonna toteutetut toimet

Valkuaisrehun tilakaupassa yksi perustekijä on rehun hinta. Rehun tulee maksaa sopivasti siten, että molempien niin rehua ostavan kotieläintilan kuin rehua tuottavan viljatilakin kannattavuus säilyy.

Maitotilat

Hankkeessa laadittiin maitotilan valkuaisrehun hinnoittelumalleja helpottamaan rehun ostoa. Mallit on laatinut Työtehoseura yhteistyössä Valion ja ProAgrian kanssa. Mallien tuloksista voi arvioida yksittäisen tilan hinnoittelun suuntaa, mutta niitä ei suositella sellaisenaan käytettäväksi luomuvalkuaisrehujen hinnoittelussa. Käytännön hinnoittelutyössä on huomioitava, että mallit pohjautuvat koko vuoden aikana tarvittavaan eläinkohtaiseen rehumäärään. Ostettavan valkuaisrehun hinta lasketaan aina tilan omien tietojen pohjalta, huomioimalla käytettävissä olevan säilörehusadon laatu. Laskelmat osoittivat, että lehmällä ei ole välttämätöntä lisävalkuaisarvetta etenkin alhaisemmissa tuotosluokissa kun perusrehut ovat laadukkaita. Luomumaitotilan tärkein ja halvin valkuaislähte on hyvälaatuinen säilörehu. Hyvätuottoisella karjalla lisävalkuaisista kuitenkin tarvitaan. Lisävalkuaisen määrän ratkaisevat maidon, viljan ja valkuaisväkirehun hinta sekä säilörehun tuotantokustannus.

Hinnoittelumallit on laskettu erittäin hyvälaatuisella säilörehulla. Laadukkaan säilörehun tuottaminen ei aina onnistu, joten valkuaislisää tarvitaan myös silloin.

Viljatilat

Maitotilat käyttävät nykyisin valkuaislisänä pääsääntöisesti rypsipuristetta. Rypsipuriste syntyy öljynpuristuksen sivutuotteena. Härkäpapu ja herne voivat osaltaan tukea kotieläintilan valkuaislisätarpeen täyttämistä. Ne sitovat typpeä maaperään ja sopivat rypsin tavoin yleensä hyvin viljatilalan viljelykiertoon.

ProAgria Kymenlaaksossa tehtiin laskelmia viljatilalan tuottaman valkuaisrehun hinnoittelumalleiksi. Laskelmien pohjalta voidaan suositella, että C- alueella viljeltäisiin seoskasvustoja esim. herne-kauraa ja A- ja B- alueilla hennettä ja härkäpapua ns. puhdaskasvustoina. Molemmille alueille suositeltavaa on syysrypsin viljely, sen taloudellisen riskittömyyden vuoksi. Herne-kauraseos on C-alueella varmempikasvuinen kuin ns. puhdaskasvusto. Valkuaisrehukaupan järkevöittämisiksi suositellaan, että Etelä-

Suomesta kuljetetaan hernettä ja härkäpapua pohjoisemmaksi riittävän suurina kuormina sellaisenaan eikä seoksina viljan kanssa.

ProAgria on julkaissut viljatilän laskentapohjan, jota tilat voivat halutessaan käyttää tilakohtaisen hintalaskennan pohjana ([www. agronet.fi/luomu](http://www.agronet.fi/luomu)). Tilakohtaisen myyntihinnan laskenta edellyttää tuotantokustannusten tuntemusta ja huomioimista hintaa määritellessä.

Tilojen välinen kaupankäynti

Tilojen välisen kaupankäynnin aktivoiminen oli hankesuunnitelmassa rakennettu ensisijassa viljelijärenkaiden varaan, joissa viljelijät ostavat ja myyvät valkuaisrehuja yhdessä. Keväällä 2010 hankkeessa järjestettiin pienryhmätoiminnan aktivoimiseksi maakunnallisia tilaisuuksia, joita tuettiin tarjoamalla valtakunnallista koulutusta pienryhmien vetäjille.

Pienryhmiä lähti liikkeelle neuvojavetoisesti Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla, jonka vuoksi ohjausryhmä päätti kesän kokouksessaan, että neuvon roolia valkuaisrehun välityksessä tilalta toiselle lisätään. Tämän lisäksi normaalin neuvonnan tueksi laadittiin tilojen valkuaisrehun tuotantoa ja käyttöä aktivoiva toimintamalli.

Luomuvalkuaisrehujen kokonaismääristä tarvitaan tietoa, jotta tiloilta toiselle käytävää rehukauppaa voitaisiin ohjata ja jotta alueellisten osto- ja myyntiryhmien perustaminen olisi helpompaa. Hankkeessa pyydettiin Eviralta luomutilojen yhteystiedot (neuvonnan käyttöön luvan antaneet tilat) seuraavalla rajauksella: yli 3 ha härkäpapua, hernettä ja rypsiä tuottavat tilat sekä kaikki kotieläintilat. Tiloille tehtiin puhelinkysely, jonka tekemiseen osallistuivat lähes kaikki ProAgria-keskukset Suomessa. Kyselyssä selvitettiin tilojen valkuaisrehujen myynti- ja ostomäärät sekä keskisadot siltä osin kuin se oli mahdollista. Kysely toteutettiin osaksi tämän hankkeen ja osaksi maakunnallisten hankkeiden avulla.

Kyselyn perusteella luomuvalkuaisen osto- ja myyntitarve on talvikautena 2010-2011 vähäistä, eikä poikkeuslupia tavanomaisen valkuaisen käytölle tarvittane. Tilat osoittivat halua osallistua jatkossakin tilojen välisten valkuaisrehtietojen keruuseen. Lisäksi he tarvitsivat säännönmukaista lisätietoa valkuaisrehtilanteesta, markkinoista, ostajista, myyjistä sekä hinnoista.

Viljelytietojen keruuta jatketaan vuonna 2011 ja kyselyn tueksi kehitetään yhteistyössä ProAgria Keskusten liiton kanssa nettimarkkinapaikka vuonna 2011.

Muut hanketoimenpiteet

Hankkeessa järjestettiin vuoden 2010 aikana valkuaisrehupäiviä viljelijöille Turengissa ja Kouvolassa. Mukana oli yhteensä 28 henkilöä. Kurssimuotoista tiedotustoimintaa jatketaan.

Hankkeessa on koostettu valkuaisrehukaupassa käytössä olevat sopimusmallit yksiin kansiin. Sopimusmallit julkaistaan viljelijöiden käyttöön 2011. Ulkomaisten vertailutietojen keruumatka suuntautuu Brittein saarille Lontoon ja Edinburgin välille maaliskuussa 2011.

Vilja-alan yhteistyöryhmän (Vyr) luomutyöryhmän tavoitteet määritettiin vuoden 2010 aikana. Tavoitteissa ovat mukana valkuaiskasviasiat. Vyr neuvottelee Tiken kanssa luomuasioiden liittämistä osaksi tavanomaisten tilojen kyselytutkimuksia. Näin pyritään saamaan tilastotietoa, jota voitaisiin käyttää esim. vilja/valkuaisrehutaseen laskennassa. Hankkeen vetäjä on toiminut Vyr:n luomutyöryhmän sihteerinä.

